

Advies

ArtEZ hogeschool voor de kunsten

De Reviewcommissie (hierna commissie) heeft kennisgenomen van het voorstel van ArtEZ hogeschool voor de kunsten (hierna ArtEZ), dat het College van Bestuur met zijn brieven van 27 april 2012 (kenmerk 2012.113.03/cvb/dk/kk) en 18 juni (kenmerk 2012.120.03/cvb/dk/kk) aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft gezonden.

De commissie heeft het voorstel van ArtEZ beoordeeld aan de hand van het beoordelingskader dat de staatssecretaris van OCW heeft vastgesteld (brief aan de Tweede Kamer van 7 maart 2012) en bij brief van 5 maart bekend heeft gemaakt aan de universiteiten en hogescholen die betrokken zijn bij de hoofdlijnenakkoorden.

De commissie heeft op 5 juni een gesprek gevoerd met een vertegenwoordiging van ArtEZ. Naar aanleiding van vragen van de commissie heeft ArtEZ het voorstel toegelicht.

Profiel

ArtEZ beschrijft haar profiel als volgt.

ArtEZ is een kunsthogeschool met locaties in Arnhem, Enschede en Zwolle. Zij verzorgt voor ruim drieduizend studenten een samenhangend aanbod van bachelor- en masteropleidingen in beeldende kunst, architectuur, mode, design, theater, dans, schrijven, muziek en kunsteducatie. ArtEZ heeft op het gebied van kunsteducatie in Nederland een leidende positie. ArtEZ voorziet geen profielveranderingen, maar committeert zich aan uitvoering van het Sectorplan hbo Kunstonderwijs "Focus op Toptalent". Dit houdt onder meer in dat de hogeschool vermindering van de instroom in bacheloropleidingen en de samenvoeging van enkele opleidingen nastreeft. Wat haar onderzoek betreft, richt ArtEZ zich op de ontwikkeling van twee zwaartepunten: 'Fashion Identity & Innovation' en 'Transitions in contemporary Arts & Art Education'. 'Fashion Identity & Innovation' is een doorontwikkeling van de lectoraten Modevormgeving en Kunst, cultuur en economie. 'Transitions in contemporary Arts & Art Education' verbindt de lectoraten Kunsteducatie en Theorie van de kunsten. Daarmee beoogt ArtEZ onder andere een stimulerende rol te spelen in de vernieuwing van de relatie tussen kunst en publiek, en tussen professionele kunst, amateurkunst en kunsteducatie. Daarnaast wil ArtEZ een intensivering van de bijdrage aan de creatieve sector door middel van kennisvalorisatie en versterking van ondernemerschap. Initiatieven zoals Art Business Centre, Mode Incubator, startersdesk en korte cursussen lopen reeds.

De commissie heeft het voorstel beoordeeld aan de hand van de criteria:

- ambitieniveau en realiteitsgehalte;
- aansluiting bij nagestreefde ontwikkelingen op stelselniveau: zwaartepuntvorming en differentiatie;
- uitvoerbaarheid.

De commissie beoordeelt het voorstel als volgt.

Ambitie

De commissie constateert dat het voorstel van ArtEZ streefwaarden voor de verplichte indicatoren met betrekking tot *onderwijskwaliteit en studiesucces* bevat. ArtEZ streeft naar een lichte verbetering van het bachelorrendement en is daarbij bereid uitval en switch licht te laten toenemen ten opzichte van het ijkjaar, om eventuele fluctuaties in de cijfers op te vangen. De huidige waarden voor deze indicatoren bij ArtEZ zijn zeer vergelijkbaar met de mediaan van de kunsthogescholen. ArtEZ zet in op handhaving met bereidheid tot lichte daling van het percentage (zeer) tevreden studenten gemeten volgens de NSE. ArtEZ verkreeg een Sirius-subsidie voor haar excellentieprogramma en wil 5% van de bachelorstudenten in dit programma laten instromen. De commissie stelt vast dat deze ambitie op excellentietrajecten niet door ArtEZ wordt opgenomen als indicator van excellentie. De commissie constateert voor wat betreft maatregelen dat ArtEZ een stijging ambieert van het aantal docenten met een masteropleiding of een PhD van 2%. Aan de norm voor onderwijsintensiteit wordt reeds voldaan. Ten slotte handhaaft ArtEZ de indirecte kosten op een relatief hoog niveau. De commissie concludeert dat het voorstel voldoende voornemens bevat met betrekking tot onderwijskwaliteit en studiesucces.

De commissie constateert met betrekking tot de ontwikkeling van het *onderwijsaanbod* dat ArtEZ, in lijn met het Sectorplan hbo Kunstonderwijs en de daarbij behorende afspraken in de zogenaamde Houtskoolschets van mei 2012, een duidelijke afbouw en bijstelling van de daarin overeengekomen bacheloropleidingen nastreeft. Daarnaast wil ArtEZ enkele masteropleidingen hervormen teneinde een breder en aantrekkelijker perspectief te bieden aan studenten met interesse voor verdere (theoretische) verdieping. Ten slotte wordt de bacheloropleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving van Hogeschool Windesheim geïntegreerd in de docentopleiding van ArtEZ. De commissie constateert verder dat ArtEZ belang hecht aan de versterking van voortrajecten, en van samenwerkingsverbanden om jong talent vroegtijdig te kunnen ontdekken. De commissie concludeert dat het voorstel goede voornemens bevat ten aanzien van het onderwijsaanbod.

De commissie constateert met betrekking tot *onderzoek en valorisatie* dat ArtEZ de komende jaren samenwerkt met partners aan de ontwikkeling van twee expertisecentra en de ambitie heeft om van vier naar vijf lectoraten te groeien. Wat valorisatie betreft organiseert ArtEZ regelmatig evenementen, participeert ze in 'Gelderland Valoriseert!' en heeft ze de ambitie om ten minste twintig innovatieve starters in de creatieve sector te hebben. Daarnaast wil ArtEZ jaarlijks zes uitgaven van de eigen uitgeverij, ArtEZ Press, realiseren. Via het Art Business Center (ABC) wil ArtEZ binnen de bacheloropleidingen ten minste tien studiepunten ondernemerschap inbouwen. Het ABC draagt zorg voor een doorlopende leerlijn ondernemendheid in de curricula van de opleidingen en voor de ontwikkeling van bijbehorend lesmateriaal. Ondernemendheid richt zich op de verschillende aspecten van economische zelfstandigheid van afgestudeerden in de drie deelsectoren van de creatieve economie waarbinnen met name mode als speerpunt fungeert. Het ABC richt zich daarbij zowel op de huidige studenten als op alumni door het aanbieden van masterclasses. Ook wil ArtEZ een 'honours programme' uitbouwen dat gericht is op ondernemerschap. Daarnaast bestaat er een ArtEZ Startersdesk. De commissie concludeert dat het voorstel goede voornemens bevat ten aanzien van onderzoek en valorisatie.

Gegeven bovenstaande conclusies met betrekking tot onderwijskwaliteit en studiesucces, het onderwijsaanbod, onderzoek en valorisatie, alles afwegende, beoordeelt de commissie het instellingsvoorstel als ambitieus en realiseerbaar.

Aansluiting

De commissie constateert met betrekking tot *zwaartepuntvorming* dat ArtEZ een belangrijke bijdrage levert aan de versterking van de culturele en economische infrastructuur in de regio, die niet alleen de provincies Gelderland en Overijssel, maar

ook twee Euregio's omvat. ArtEZ heeft zich duidelijk verbonden met de regio. Het ABC van ArtEZ is gericht op de verbinding van het onderwijs met partners daarbuiten, zoals bedrijven, overheden en andere publieke organisaties. De commissie concludeert dat ArtEZ goed beleid voert ten aanzien van zwaartepuntvorming.

De twee aanvragen van ArtEZ voor Centres of Expertise zijn door de commissie beoordeeld voor eventuele financiering vanuit het selectieve budget. Het betreft de aanvragen voor 'Fashion Identity and Innovation' en 'Transitions in contemporary Arts and Art Education':

- In het Centre of Expertise 'Fashion Identity and Innovation' moet de verbinding worden gelegd tussen twee vooraanstaande lectoraten op het gebied van de creatieve industrie: Modevormgeving en Kunst, cultuur & economie. Het Centre beoogt daarmee een bijdrage te leveren aan de topsector Creatieve industrie.
- In het Centre of Expertise 'Transitions in contemporary Arts and Art Education' staat de wisselwerking tussen de kunsten en de kunsteducatie centraal, in relatie tot ontwikkelingen in technologie, politiek en religie. Het Centre beoogt daarmee een bijdrage te leveren aan het thema kunsteducatie en kunstpraktijk.

De commissie beoordeelt beide voorstellen als onvoldoende (zie bijlage 3 voor haar motivatie).

De commissie constateert met betrekking tot *onderwijsdifferentiatie* dat ArtEZ bijzondere programma's en samenwerkingsverbanden kent om jong talent vroegtijdig te kunnen ontdekken en begeleiden. Voorbeelden zijn het programma YouXL in Overijssel, en de samenwerking met middelbare scholen zoals het Beekdal Lyceum in Arnhem en het Valuascollege in Venlo voor de vooropleiding Dans. ArtEZ heeft in samenhang met het lectoraat Theorie van de kunsten een honours programme ontwikkeld, dat in de startfase vanuit Sirius wordt gesubsidieerd. Het betreft een extra-curriculair programma voor een selecte groep bachelorstudenten, die naast hun artistieke talent bovengemiddelde intellectuele competenties en ambities hebben. Dit theoretische programma vergemakkelijkt de stap naar universitaire masteropleidingen na het afronden van de bacheloropleiding. De commissie constateert verder dat ArtEZ de Associate degree-opleiding (Ad) interieurvormgever aanbiedt, die tot een van de prioriteiten van het bedrijfsleven behoort volgens een inventarisatie van VNO-NCW. Daarnaast is ArtEZ voornemens te starten met twee nieuwe, dan wel bijgestelde, masteropleidingen. De commissie concludeert dat ArtEZ goed beleid voert ten aanzien van onderwijsdifferentiatie.

Gegeven bovenstaande conclusies, alles afwegende, oordeelt de commissie dat ArtEZ met haar voorstel sterk inzet op zwaartepuntvorming en onderwijsdifferentiatie.

Uitvoerbaarheid

Met betrekking tot de uitvoerbaarheid van het voorstel constateert de commissie in algemene zin dat ArtEZ contact heeft gezocht met haar stakeholders: studenten, docenten, hogeschoolraad, werkveld en lokale overheden. Voor de afstemming met het werkveld is gekozen voor een sectorbrede afstemming in het kader van het Sectorplan hbo Kunstonderwijs. Er wordt in het voorstel een aantal concrete maatregelen benoemd rond kwaliteit en studiesucces. De commissie constateert met betrekking tot zwaartepuntvorming dat ArtEZ de uitvoerbaarheid staft met haar bestaande instrumenten als het ABC en de Startersdesk, alsmede andere voorbeelden van haar track record uit 'Gelderland Onderneemt!'. Maar ArtEZ geeft slechts beperkte informatie over de ingezette middelen en er is geen aandacht geschonken aan de inbedding van onderzoek en valorisatie in het personeelsbeleid. De commissie constateert ten aanzien van onderwijsdifferentiatie dat ArtEZ afstemming heeft gezocht met de sector, reeds ervaring heeft met initiatieven om vroegtijdig talent te ontdekken en samenwerkt met middelbare scholen. ArtEZ voert echter aan dat de reorganisatiekosten die gepaard gaan met de uitvoering van het sectorplan, de financiële ruimte verkleinen, zodat de ambities

voor kwaliteitsverbetering naar beneden moeten worden bijgesteld. Concrete indicaties van budgetten en middelen geeft ArtEZ ook hier niet.

De commissie beoordeelt het instellingsvoorstel als merendeels uitvoerbaar.

Facultatieve indicatoren

De commissie constateert dat ArtEZ aanvullende indicatoren heeft geformuleerd om specifieke ambities en/of de uitvoering van ambities verder te concretiseren. Dit betreft onder andere de volgende indicatoren: 'In 2015 heeft minimaal 80% van de theori docenten een master/PhD-graad of equivalent' (p. 9); 'De score voor de overhead als percentage van de omzet volgens de Berenschot methode (variant C) is jaarlijks maximaal 23%' (p. 10); 'Een reductie van het aantal studenten Autonome Beeldende Kunst met 28% per 2017 t.o.v. peiljaar 2010' (p. 10); 'Een reductie van het aantal studenten Muziek met 7% per 2017 t.o.v. peiljaar 2010' (p. 10); 'In 2015 kent ArtEZ tenminste vier lectoraten' (p. 12); 'Jaarlijks zijn er minimaal 6 uitgaven van ArtEZ Press' (p. 13) en 'Tenminste 50% van het OP kent een relevante actuele beroepspraktijk in de kunsten' (p. 14).

Advies aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Op grond van de beoordeling van het voorstel van ArtEZ hogeschool voor de kunsten aan de hand van de drie criteria (ambitieniveau en realiteitsgehalte; aansluiting bij de gewenste ontwikkelingen op stelselniveau; en uitvoerbaarheid), daarbij rekening houdend met de wegingsfactoren zoals beschreven in paragraaf 3 van het beoordelingskader, komt de commissie tot het volgende advies aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap:

1. De commissie beoordeelt het ambitieniveau en realiteitsgehalte alsmede de aansluiting op de gewenste stelselontwikkeling van het voorstel voor de voorwaardelijke financiering van ArtEZ hogeschool voor de kunsten als toereikend. In bijlage 1 zijn de nulmeting en de streefcijfers voor de indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces opgenomen.
2. Gezien de oordelen op de drie criteria ten aanzien van onderwijs, onderzoek en valorisatie komt de commissie tot de conclusie dat ArtEZ hogeschool voor de kunsten in aanmerking dient te komen voor middelen uit het selectief budget. De commissie plaatst het voorstel van ArtEZ hogeschool voor de kunsten in de categorie 'zeer goed'. In bijlage 2 zijn de scores opgenomen.

Namens de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek,

prof. dr. F.A. van Vught, voorzitter

Bijlage 1a: Verplichte indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

	nulmeting	ambitie 2015
(HBO1) Studiesucces: Uitval	23,0 %	25,0 %
(HBO2) Studiesucces: Switch	0,8 %	3,0 %
(HBO3) Studiesucces: Bachelorrendement	71,4 %	72,5 %
(HBO4) Kwaliteit /excellentie: Studentenoordeel over de opleiding in het algemeen	73,6 %	72,5 %
(HBO5) Maatregelen: Docentkwaliteit	55 %	57 %
(HBO6) Maatregelen: Onderwijsintensiteit	0 %	0 %
(HBO7) Maatregelen: Indirecte kosten	1,13	1,13

Bijlage 1b: Gebruikte definities verplichte indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

In deze bijlage geeft de commissie aan of uw instelling de RCHOO definitie en nadere omschrijving heeft gebruikt en waar een eventuele andere invulling van de nadere omschrijving en gebruikte methode en databron staat beschreven. Onder 'pag nulmeting' en 'pag ambitie' wordt aangegeven waar een omschrijving in het voorstel is gevonden.

Een uitgebreide versie van dit overzicht ontvangt u van het Ministerie van OCW.

Indicator	Definitie
(HBO1) Studiesucces: Uitval	<p>Het aandeel van het totaal aantal voltijd bachelorstudenten (eerstejaars HO) dat na één jaar niet meer bij dezelfde instelling in het hoger onderwijs staat ingeschreven.</p> <p>Definitie RCHOO. Zie ook brief 2012.120.03/cvb/dk/kk</p> <p>pag nulmeting: <input type="text" value="brief"/> pag ambitie: <input type="text" value="7"/></p>
(HBO2) Studiesucces: Switch	<p>Het aandeel van het totaal aantal voltijds bachelorstudenten (eerstejaars HO) dat na 1 jaar studie staat ingeschreven bij een andere studie bij dezelfde instelling</p> <p>Definitie RCHOO. Zie ook brief 2012.120.03/cvb/dk/kk</p> <p>pag nulmeting: <input type="text" value="brief"/> pag ambitie: <input type="text" value="7"/></p>
(HBO3) Studiesucces: Bachelorrendement	<p>Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij dezelfde instelling inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studietijd + één jaar (C+1) bij dezelfde instelling het bachelorsdiploma behaalt</p> <p>Definitie RCHOO. Zie ook brief 2012.120.03/cvb/dk/kk</p> <p>pag nulmeting: <input type="text" value="brief"/> pag ambitie: <input type="text" value="8"/></p>
(HBO4) Kwaliteit /excellentie: Studentenoordeel over de opleiding in het algemeen	<p>Studentenoordeel over de opleiding in het algemeen</p> <p>Definitie RCHOO</p> <p>pag nulmeting: <input type="text" value="8"/> pag ambitie: <input type="text" value="8"/></p>

Indicator	Definitie
(HBO5) Maatregelen: Docentkwaliteit	<p>Het aandeel van de docenten (OP) met een master/ PhD in het totaal aantal docenten (OP).</p> <p>Definitie RCHOO. Zie ook brief 2012.120.03/cvb/dk/kk</p> <p>pag nulmeting: <input type="text" value="brief"/> pag ambitie: <input type="text" value="brief"/></p>
(HBO6) Maatregelen: Onderwijsintensiteit	<p>Het aandeel van de voltijd bacheloropleidingen met minder dan 12 geprogrammeerde contacturen (klokuur/week) in het eerste jaar.</p> <p>Definitie RCHOO. Zie ook brief 2012.120.03/cvb/dk/kk</p> <p>pag nulmeting: <input type="text" value="9"/> pag ambitie: <input type="text" value="9; brief"/></p>
(HBO7) Maatregelen: Indirecte kosten	<p>De ratio OP/OOP (fte)</p> <p>Definitie RCHOO</p> <p>pag nulmeting: <input type="text" value="10"/> pag ambitie: <input type="text" value="10"/></p>

Bijlage 2: Scores bij de beoordeling van het voorstel van ArtEZ

Score aan de hand van paragraaf 3 van het beoordelingskader (brief staatssecretaris van OCW 7 maart 2012):

Ambitieniveau en realiteitsgehalte	4
Aansluiting bij gewenste ontwikkelingen op stelselniveau	4

Conclusie: het voorstel is toereikend voor de voorwaardelijke financiering.

Ten behoeve van de toekenning van het selectieve budget telt het tweede criterium dubbel:

Ambitieniveau en realiteitsgehalte	4
Aansluiting bij gewenste ontwikkelingen op stelselniveau	$2 \times 4 = 8$
Uitvoerbaarheid	3
Totaalscore	15

De staatssecretaris van OCW (brief 26 april 2012) heeft de volgende indeling vastgesteld voor de toekenning van de middelen uit het Selectieve Budget (SB):

4 – 11 punten	:	onvoldoende voorstellen
12 – 14 punten	:	goede voorstellen
15 – 17 punten	:	zeer goede voorstellen
18 – 20 punten	:	excellente voorstellen

Conclusie: Het voorstel valt in de categorie 'zeer goed'.

De commissie beoordeelt de voorstellen voor de Centres of Expertise 'Fashion Identity and Innovation' en 'Transitions in contemporary Arts and Art Education' als onvoldoende.

Bijlage 3: Centres of Expertise

De aanvragen van of met medewerking van ArtEZ voor Centres of Expertise zijn door de commissie beoordeeld voor eventuele financiering vanuit het selectieve budget. Het betreft de aanvragen voor:

- Centre of Expertise 'Fashion Identity and Innovation'
- Centre of Expertise 'Transitions in contemporary Arts and Art Education'.

De commissie heeft (conform het *besluit experiment prestatiebekostiging HO*) beoordeeld of de met de aanvraag beoogde Centres of Expertise aan de volgende twee voorwaarden voldoet: (1) Het Centre past in het profiel van de instelling(en); het gaat om integrale zwaartepuntvorming rond onderwijs en onderzoek, gebaseerd op de (economische) zwaartepunten in de regio. (2) Er is sprake van cofinanciering en publiek-private samenwerking (bij zorg en onderwijs is cofinanciering geen harde voorwaarde, maar wel een pre). Een deel van de uitwerking (zoals de begroting) kan in 2013 plaatsvinden, zolang het voorstel aannemelijk maakt dat in dat jaar aan de voorwaarden kan worden voldaan. In dit licht komt de commissie ten aanzien van de twee voorwaarden tot de volgende conclusies.

Centre of Expertise 'Fashion Identity and Innovation'

Het Centre of Expertise 'Fashion Identity and Innovation' is aangevraagd door ArtEZ. In het Centre wordt de verbinding gelegd tussen twee vooraanstaande lectoraten op het gebied van de creatieve industrie: Modevormgeving en Kunst, cultuur & economie. Het Centre beoogt daarmee een bijdrage te leveren aan de topsector Creatieve Industrie.

Het beoogde Centre pas goed in het profiel van de hogeschool. Regio Arnhem kent als zwaartepunt fashion. Er bestaat een duidelijk track record, zowel nationaal als internationaal. Ook is ArtEZ betrokken bij de ontwikkelingen binnen de topsector Creatieve Industrie. Het is duidelijk dat het gaat om integrale zwaartepuntvorming rond onderwijs en onderzoek. De commissie concludeert dat het voorstel voldoende aannemelijk maakt dat aan de eerste voorwaarde kan worden voldaan.

Sterk is de aansluiting bij CLICK//Next Fashion, een van de zeven werktafels van de topsector Creatieve Industrie, alsook bij CLICK//CI NeXt. Tevens zijn de doelstellingen concreet uitgewerkt. Hierbij wordt echter in het geheel niet ingegaan op de wijze van cofinanciering en er wordt geen inzicht gegeven in de wijze waarop deze in 2013 wel verwezenlijkt kan zijn. Hoewel enigszins duidelijk wordt hoe de verschillende lectoraten met elkaar gaan samenwerken, is de private kant van de publiek-private samenwerking nog amper uitgewerkt. Het voorstel geeft daarmee onvoldoende vertrouwen dat dit in 2013 wel gerealiseerd kan zijn. De commissie concludeert dat het voorstel onvoldoende aannemelijk maakt dat aan de tweede voorwaarde kan worden voldaan.

Gezien de conclusie ten aanzien van de tweede voorwaarde beoordeelt de commissie het voorstel voor het beoogde Centre of Expertise als onvoldoende.

Centre of Expertise 'Transitions in contemporary Arts and Art Education'

Het Centre of Expertise 'Transitions in contemporary Arts and Art Education' is aangevraagd door ArtEZ. In het Centre staat de wisselwerking tussen de kunsten en de kunsteducatie centraal, in relatie tot ontwikkelingen in technologie, politiek en religie. Het Centre beoogt daarmee een bijdrage te leveren aan het thema kunsteducatie en kunstpraktijk.

Het beoogde Centre past in het profiel van de hogeschool. Er is een track record, onder andere blijkend uit een bestaand lectoraat op dit gebied. Ook heeft de hogeschool al een expertisecentrum Kunsteducatie. Het voorstel is echter niet gebaseerd op een regionaal zwaartepunt en maakt onvoldoende duidelijk dat het gaat om integrale

zwaartepuntvorming rond onderwijs en onderzoek. De commissie concludeert dat het voorstel onvoldoende aannemelijk maakt dat aan de eerste voorwaarde kan worden voldaan.

Hoewel in het voorstel wordt gesproken over een nationaal en internationaal netwerk worden concrete partners niet benoemd. Tevens blijft onduidelijk hoe de partners een rol zullen spelen binnen het Centre. De wijze waarop de publiek-private samenwerking vorm krijgt is naar mening van de commissie daardoor onvoldoende duidelijk. Daarnaast is het onduidelijk op welke wijze de private financiering vormgegeven wordt en wordt er geen inzicht gegeven in de wijze waarop dit in 2013 wel verwezenlijkt kan zijn. De commissie concludeert dat het voorstel onvoldoende aannemelijk maakt dat aan de tweede voorwaarde kan worden voldaan.

Gezien bovenstaande conclusies beoordeelt de commissie het voorstel voor het beoogde Centre of Expertise als onvoldoende.